

2022-2032 | INTERNATIONAL DECADE OF
Indigenous Languages

PanSALB
PAN SOUTH AFRICAN LANGUAGE BOARD

SESOTHO KE BOIKARABELO BA SETJHABA SEO SE SE BUANG

Ka Seipati Sharon Mohale

Mehleng ena eo re phelang ho yona Sesotho ha se nkelwe hloohong haholo. Basotho ba se ba nketse puo ya English hodimo mme hona ho etsa hore meloko e metjha e lahle setso sa yona. Batho ba batsho, ke bolela sona setjhaba sa Moshoeshoe ka seqo, se isa bana ba sona dikolong tseo ho tsona ho buuwang English feela. Ha o ka thola wa mamedisa hantle ha batswadi ba bana bao ba bua, o tla utlwa ba re Sesotho ha se na molemo etswe ha se na boleng le mesebetsing ebile motho ya sa tsebeng English ha a ruteha. Le mothating wa jwale ke ntse ke batla ho tseba hore na hore motho e be o rutehile o lokela ho qhelela puo ya hae ya letswele thoko mme a tsebe dipuo tsa matjhaba feela na? Sena se re atametsa nthong ya hore Basotho ba kgaba ka dipuo tsa matjhaba mme ha ba kgathalle puo ya bona, puo e monate ke bolela yona puo e sa tolokweng, Sesotho.

Ke dumela hore naha ya England e motlotlo haholo ha e bona hore puo ya yona e nketswe hodimo dinaheng tse ding. Re le Basotho, re sitwa keng ho phahamisa puo ya rona ha ekare ke mona jwale re a e timetsa? Hobaneng ha re dumella puo ya naha e nngwe e re buse naheng ya rona empa le rona re na le puo?

Jwalo ka ha se ke boletse pejana hore batho ba isa bana ba bona dikolong tseo ho tsona ho sebediswang English feela, potso ya ka ke hore na ke mang ya itseng ha le ka isa bana dikolong tseo ho buuwang Sesotho ha ba na ho ruteha? Jwale ke a lemoha hore le ha mmuso wa kgale wa puso ya makgowa o se o

Seipati Sharon Mohale

fedile, mmuso wa ho hatella ditokelo tsa batho ba batsho ka hore ba bue English, batho ntse ba phela jwalo hobaneng le ha ba se ba fumane tokoloho eo ba neng ba e batla, ba sitwa ke ho bontsha bokgabo le bonono puong ya bona.

Ho boletswe molaotheong wa naha ya Afrika Borwa hore ho lokela ho ba le tekatekano dipuong tsohle tsa naha tsa semmuso. Na e be tekatekano eo e teng dipuong tsohle tsa naha? Sena empa

feela se ngotswe molaotheong wa naha empa ha se ntho e etsahalang naheng ya rona ka bophara. Ditsing tse ngata Sekgowa ke sona se sebediswang bakeng sa dipuisano. O ke ke wa fumana thuso ditsing tse ding ha o ka fihla o bua Sesotho.

**Batho ba batsho, ke bolela
sona setjhaba sa
Moshoeshoe ka seqo, se
isa bana ba sona dikolong
tseo ho tsona ho buuwang
English feela. Ha o ka
thola wa mamedisa hantle
ha batswadi ba bana bao
ba bua, o tla utlwa ba re
Sesotho ha se na molemo
etswe ha se na boleng le
mesebetsing ebile motho
ya sa tsebeng English ha a
ruteha**

Hangata o fumana bona batho ba batsho ba buang Sesotho empa o tla utlwa motho a re a ke ke a o thusa ha o sa bue English. Sena se ntlhapanyetsa hore Sesotho se ka timetswa ke Basotho etswe le setjhaba se ka timetswa ke baetapele ba Basotho. Ke a ipotsa hore ke hobaneng bona ka seqo ba kgetha ho se thuse setjhaba sa bo bona ha se sa bue puo ya matjhaba, Sekgowa. Ditjhankaneng batho ba kwallwa ka lebaka feela la hore motho o qetella a amohetse molato oo a sa o tsebeng hobaneng a sa ka a tolakelwa ka ho phethahala seo a se botswang.

Dipetlele batho ba hloka hloka ka lebaka la ho dumellana le dingaka hore ba hlajwe dientse tseo ba sa kang ba utlwisisa ditlamorao tsa tsona ka lebaka la hore ha ba ka ba tolakelwa hore ba utlwisisa dintle le dimpe ka lebaka la

hore tsena kaofela ha di etsahala ho ne ho sebediswa English. Ke ka mo setjhaba se timelang ka teng. Ha setjhaba se timela, puo le yona e a timela hobane puo e sebediswa ke batho etswe batho ke bona ba lokelang ho ba le boikarabelo puong ya bona.

Afrika Borwa ke naha ya rona mme e lokela ho buswa ke rona. Ha re ke re reng ho lekane ho fihlela hajwale. Haeba naha ya England e fihlela merero ya yona ka tshebediso ya puo ya yona, rona re hlolwa ke eng ho fihlela ya rona ka puo ya rona, Sesotho? Ke a dumela hore e ka nna yaba ba bang ba rona ba ne ba fahluwe mme ba se na tsebo e batsi hore re ka fihlela ntho tsohle ha re ka qalella hona jwale ho sebedisa puo ya rona. Re le setjhaba sa Rantsho ha re phahameng, re itlhothlole mme re hahamalleng pele, re kgabeng ka puo ya rona le ho e phahamisa.

Nna Seipati wa ha Mohale, ke Mosotho ya jang potele, dipabi le dikgobe. Ha ke kgenne hantle ke apara kobo, ke rwala modihanyewe ke be ke tshware lebetlela ka letsoho. Sesotho ke bokamoso ba ka etswe ke phahamisa folakga ya naha ya Afrika Borwa, naha ya boMoshoeshoe ke re, ha se hole Sesotho, ha se hole!

Pula!